

Eksamen: Introduktion og samtale i danskfaget

Elevernes perspektiv

Julie Marie Isager

KØBENHAVNS UNIVERSITET



Danske mundtlige eksaminer

Mundtlig eksamen skulle være særlig god til:

At undersøge elevers kunnen på højere taksonomiske niveauer – 'selvstændig kritisk (tekst)fortolkning'

At undgå snyd

At opdage overfladisk 'papegøjesnak'

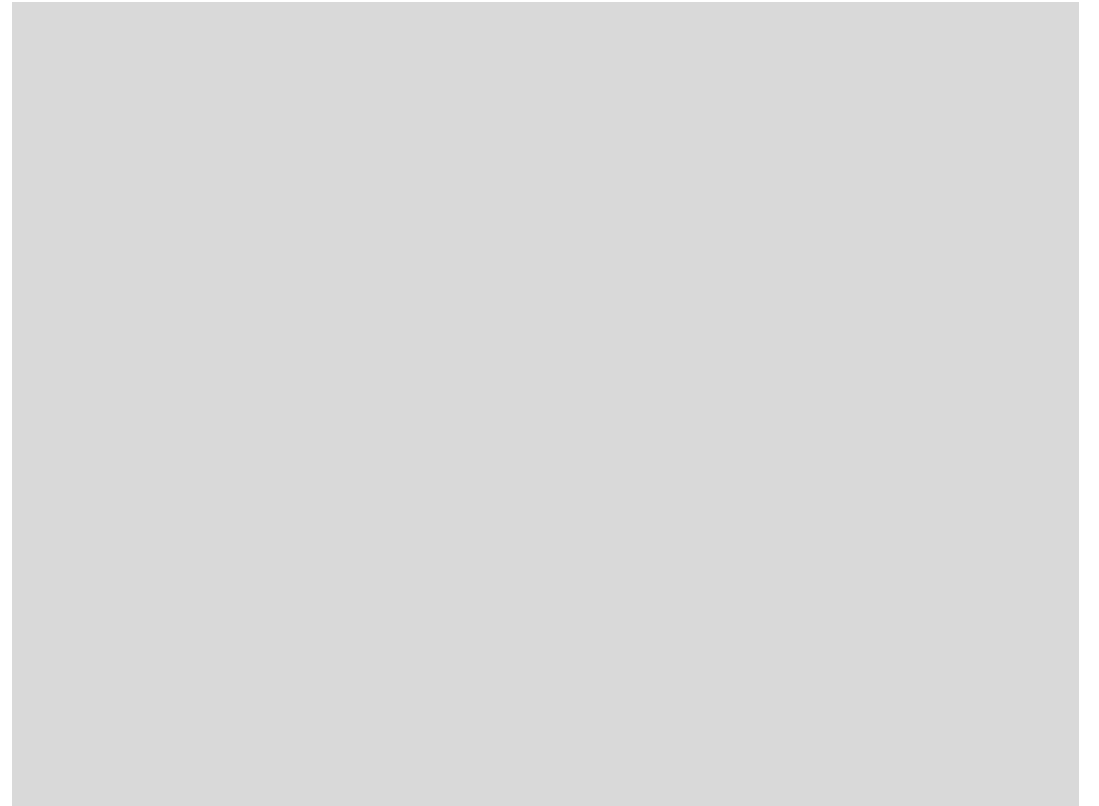
(Huxham et al. 2012, Kehm 2001, Rolin 2013)

At fremstille et budskab i danskfaget

At fremstille sig selv som almindannet og studieforbere

At tale offentligt

Eksamen er omvendt undervisning (Kalthoff, 2013)



Hvordan finder eleverne ud af, hvad de skal gøre til mundtlig eksamen?

Undervisning

Eksamensintroduktion

Læse'ferien'

Eleven er taler

Eksaminator
er publikum

Censor er
publikum

Elevers forståelse af hvad mundtlig eksamen kræver af dem –
før eksamen

En retorisk situation

Hvis det giver mening at sige at en situation inviterer til et passende svar, så må situationen på en måde foreskrive, hvad der er passende. (...) Taleren kan aflæse disse foreskrifter mere eller mindre præcist. (Bitzer, 1968 s. 10-11 – min oversættelse)

Marcus	Christian	Kamilla
<p>Læser læreplan og karakterdefinitioner,</p> <p>Lytter til eksplicite instrukser og ser konsistenser</p> <p>Bruger andre elever, forældre til at øve sig i at fremstille stof og pointer.</p> <p>Henter pointer, perspektiver og materialer fra et fag til andre.</p> <p>Taler meget længe om vældig mange aspekter af den passende eksamensdeltagelse.</p> <p><i>Du må ikke vakle.</i></p>	<p>Observerer interaktioner i klasserummet og analyserer, hvad der er <i>rigtigt</i> her.</p> <p>Har øje for diskrepans mellem handlinger og eksplicite læringsmål.</p> <p>Opsøger andre elevers erfaringer.</p> <p>Vurderer sin præstation ved at <i>mærke i maven</i>.</p> <p>Eksamen er ikke <i>så objektiv, som det måske burde være</i></p> <p>Censor er <i>wildcard</i>.</p>	<p>Skriver omfattende notater</p> <p>Navigerer efter lærerens eksplicite respons på elevsvar, konsolideringer.</p> <p>Kan ikke blive klog på sin lærers forventninger.</p> <p>Opgiver at bruge studieplanen, da den er uoverskuelig.</p>

Simone:

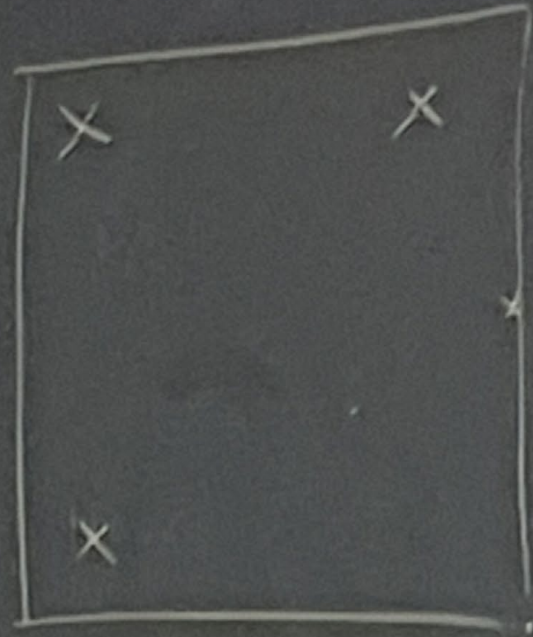
Der er sådan en ting med, om man knækker nogle læreres koder. For det meste har jeg knækket dem allesammen, fordi jeg ved hvordan den ene, hvordan den anden og hvordan den tredje vil have det. (Interview, 19. marts, 2018)

(Isager, 2021a)

*Annica: Den eneste grund til at jeg kunne svare på det her med, hvordan de [to tekster] var forskellige, det var ikke, at jeg kunne noget grundlæggende analytisk forståelse af, hvordan de var forskellige. Det var fordi, jeg kunne huske, at hun havde nævnt noget om, hvordan de var forskellige, da jeg forklarede, at jeg ville perspektivere til den tekst. Det var før denne her værksituation. Og så ved man jo, at der er en eller anden form for grundlag-
Hvad er det rigtige at sige her?*

(...) Jeg tror, man sidder og siger: Hvordan ligner det her det andet? Og hvilken fortolkning var det, at læreren godkendte? Hvilken fortolkning kan jeg få her, som måske ligner noget, læreren gerne ville godkende sådan helt 100%. Problemet er ikke, at andre fortolkninger ikke bliver godkendt, det er, at de ikke får 100% stempel. Der er kun EN 100%, der er ikke nogen sådan næsten det hele nu. Det kan godt være, at der er det til eksamen mundtligt. Det håber jeg () For jeg tror ikke, jeg kan ramme plet på, hvad læreren sidder og tænker. (Interview, 2. maj, 2018)

Annica fortæller, at det er sket en enkelt gang, at Jacob har argumenteret imod og fået ret, og at det egentlig er ret fedt. Men det ville kræve en masse forberedelse, og at det er vigtigt nok for en til at tage denne konfrontation. (Feltnote 2. maj, 2018)



(Dansk transskription: Lærer)

"Jeg har i løbet af 25 år kun oplevet det en eneste gang, det er hvor en elev går i gang med en DECIDERET fejllæsning. Total fejllæsning af en tekst, og jeg STRAKS hiver en redningskrans ud, ikke også, og eleven siger: den der redningskrans, den vil jeg overhovedet ikke have. Du er en fuldstændig galt afmarcheret dansklærer. Altså han ville simpelthen ikke gå med på, at den fejllæsning han var i gang med, den var forkert. Så er det meget svært at hjælpe folk, ikke, hvis I vil ud af den der dødsrute, ikke. Og han dumpede, altså for jeg kunne jo ikke redde ham i land, altså. Han var meget, sådan meget () stædig. (griner)." (Lærer, spørgsmåls eksamensintroduktion, Dansk, Maj 2018)

Michael: [Læreren] er sindsygt dygtig. Når hun- hun har tit en eller anden fortolkning som regel også altid den rigtigste fortolkning, men hun tillader ikke rigtig os andre at komme til, selvom vi måske understøtter det med citater. Så tillader hun ikke- er det ikke rigtigt?

Jacob: Jojo

Michael: Nogle gange virker det bare som om, at hun bare er fastlåst. (...) men selvom hun sådan siger, og det var også det, hun viste med den der kasse, at der er sådan et frirum til forskellige fortolkninger så er det tit meget fastlåst

Forsker: Så størrelsen af den firkant er måske i virkeligheden ikke helt så stor, som hun tegnede den?

Jacob: Nej, ikke helt så stor

Michael: Med det sagt, så vil hun især til eksamen, så vil hun lade os gøre det - hvis det giver mening - jeg tror også, at hun i timerne presser os til- presser citronen til det yderste

Forsker: Ja

Michael: Men jeg ved ikke, hvordan det bliver til eksamen. Ja, håber hun giver os lidt mere- ()

Forsker: Fortolkningsplads eller?

Michael: Ja, men hvis jeg skal være helt ærlig, så tror jeg ikke, det bliver helt vildt svært til en danskeksamen med hende, at ligesom- altså at man ender med det der kryds uden for firkanten

Forsker: Nej, den der historie om den der stædige elev-

Michael: Ja, det er også åndssvagt at være sådan, fordi hun er faktisk ret god til at hjælpe en

Forsker: Ja, det var fjollet af eleven at være stædig. Det er det, du siger?

Michael: Ja (Transskription, 18.maj)

Diskussioner...

Mundtlige eksaminers formål:

Hvis Annica trækker sig fra sin egen analyse til mundtlig eksamen – så er bedømmerne svært stillet for at bedømme hendes 'selvstændige kritiske (tekst)fortolkning'.

Dilemma: At tydeliggøre forventninger i modersmålsfaget for eleverne OG holde fortolkningsrum åbne for elevernes tekstfortolkninger til eksamen?

Har modersmålsfaget en særlig opgave for at balancere elevernes kalkulation af andres forventninger til dem? At sige det forventede – at dele sine synspunkter?

Eleverne henter deres forståelse af mundtlige eksaminer i undervisningen

Wash back – wash forward

pædagogisk stringens i hvad hvad der konsolideres og anerkendes i undervisning

Litteratur

Bitzer, L. F. (1968). The Rhetorical Situation. *Philosophy & Rhetoric*, 1(1), 1–14.

Huxham, M., Campbell, F., & Westwood, J. (2012). Oral versus written assessments: A test of student performance and attitudes. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 125–136.
<http://dx.doi.org/10.1080/02602938.2010.515012>

37(1), 125–136. <http://dx.doi.org/10.1080/02602938.2010.515012>

Isager, J. M. (2021a). "At knække lærerkoden" –En elevperspektivisk analyse af adressater ved mundtlig eksamen. *Nordic Studies in Education*.

Isager, J. M. (2021b). "Mundtlig eksamen er en kunst" –Danske gymnasieelever til mundtlig eksamen i fagene historie og engelsk. *Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education*, 11(2021:2), 87–112.

Isager, J. M. (2021c). "Hvis du vakler, er der ridser i lakken" Mundtlige danske studentereksaminer fra elevperspektiv. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.34453.86247>

Kalthoff, H. (2013). Practices of Grading: An Ethnographic Study of Educational Assessment.

Kehm, B. M. (2001). Oral Examinations at German Universities. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 8(1), 25–31. <https://doi.org/10.1080/09695940120033234>

Rolin, A. (2013). Argumentasjon og interaksjon i muntlig eksamen. *Acta Didactica Norge*, 7(1), (Art. 16, 16 sider). <https://doi.org/10.5617/adno.1120>